

1 **Statenmiddag Oostvaardersplassen 26 maart 2014**

2
3 Aanwezig:

4 **Dagvoorzitter:** mevrouw E. van den Hoogen.

5 **Staten, leden:**

6 De heer A. v.d. Avoird, Mevrouw R. Azarkan, de heer L. Bogerd, de Heer R. Bosma, de heer
7 F. Boundati, Mevrouw G. Dijkstra, de heer J. v.d. Donk, de heer J. van Dijk, Mevrouw I. van
8 Hooff, Mevrouw, de heer J. Geersing, I. Joosse, de heer J. Kok, de heer C. Korteweg,
9 mevrouw A. Laurens, de heer J. Luijendijk, de heer S. Miske, Mevrouw M. Papma, de heer
10 D. Rensema, de heer M. Rijsberman, de heer J. Simonse, mevrouw C. Schotman, de heer E.
11 Sloot.

12 **Ministerie van EZ**

13 De heer E. Knegtering (senior beleidsmedewerker directie Natuur & Biodiversiteit), de heer
14 P. Munters (MT-lid en plv. directeur van directie Natuur & Biodiversiteit), de heer R. de
15 Vries (senior beleidsmedewerker Programma directie Natura 2000).

16 **Staatsbosbeheer**

17 De heer J. Griekspoor (boswachter Oostvaardersplassen), de heer J. Kuipers (programma
18 manager Oostvaardersplassen), de Heer N. de Snoo (districtshoofd Flevoland).

19 **Gemeente Lelystad**

20 De heer A. van der Veen (beleidsmedewerker Natuur).

21 **Provincie Flevoland**

22 De heer B. Gijsberts (gedeputeerde), Mevrouw J. van den Bos (notulist), de heer P.
23 Spapens, de heer A. de Vries, de heer IJ. Zwart.

24 **Griffie**

25 de heer R. Kalk, Mevrouw A. Kost.

26
27 Opening: *Bert Gijsberts heet iedereen welkom.*

28 Doel van de bijeenkomst is om inzicht te krijgen in wat er speelt in en rondom de
29 Oostvaardersplassen. Iedereen krijgt de formele informatie over hoe het systeem in elkaar
30 zit en welke verantwoordelijkheden verschillende partijen hebben.

31 Er is ruimte voor de door de statenleden gestelde vragen, die vooraf al kort schriftelijke
32 beantwoord zijn.

33
34 Verantwoordelijkheden:

35 Elisabeth van den Hoogen vraagt de vertegenwoordigers van de provincie, de gemeente
36 Lelystad, het ministerie van EZ en Staatsbosbeheer naar hun rol, hun positie en de
37 beschikbare middelen.

38
39 **Arjan van der Veen, gemeente Lelystad.** De rol van de gemeente Lelystad is in eerste
40 instantie de ruimtelijke planvorming. De gemeente stelt het bestemmingsplan vast. De
41 omliggende wegen zijn grotendeels gemeentelijk eigendom.

42 De gemeente was ook vertegenwoordigd in de klankbordgroep van het beheerplan.

43 De gemeenteraad van Lelystad heeft zich uitgesproken over hun ideeën voor de omliggende
44 gebieden. De gemeenteraad wil geen grote grazers in de Hollandse Hout. Argumenten
45 hiervoor zijn de veiligheid voor bezoekers, het risico dat het bos verdwijnt, de
46 verkeersveiligheid en de gebruiksruimte voor andere functies.

47 Vraag E. vd Hoogen: Kan de gemeente dit in het bestemmingsplan regelen?

48 A. vd Veen: Voor Heckrunderen en paarden wel, de gemeente kan aangeven dat het bos
49 niet wordt opengesteld als graasgebied. Voor het edelhert kan dit niet via het
50 bestemmingsplan, om die te weren zijn maatregelen nodig, zoals het plaatsen van hekken.
51 Om het gebied actief open te stellen voor edelherten is passage van de Knardijk nodig.
52 Hiervoor moet een verkeersbesluit worden genomen, dit is niet gebeurd en het is ook niet
53 aangevraagd.

54 Voor het passeren van de Knardijk is ook de (water)veiligheid een aspect, hierover gaat het
55 Waterschap.

56 Vraag E. vd Hoogen: Van wanneer is het bestemmingsplan?

57 A. vd Veen: Het bestemmingsplan is in procedure, op dit moment is een beheerverordening
58 van kracht.

59 Vraag A. vd Avoird (PvdD): De staatssecretaris had aangegeven met Lelystad over de grote
60 grazers te willen spreken. Heeft dit gesprek plaatsgevonden?

61 A. vd Veen: Ja, de staatssecretaris is hier vorig jaar geweest, het gesprek heeft zich
62 toegespitst op de edelherten. Afgesproken is dat hierover nog verder gesproken zal worden.
63 Toegezegd is dat de gemeente Lelystad een plan maakt over de toeristisch-recreatieve
64 waarde van het toelaten van edelherten in de Hollandse Hout. Dit plan ligt er ondertussen
65 en maakt onderdeel uit van de college-onderhandelingen.
66
67 **Nick de Snoo, Staatsbosbeheer.** Staatsbosbeheer is de beheerder van het gebied. Wij
68 vervullen dit binnen de kaders die zijn gegeven door de politiek.
69 Staatsbosbeheer doet alle uitvoeringstaken voor het dagelijks beheer, dit betreft het
70 beheer van de grote grazers, het overig beheer en het recreatief medegebruik.
71 De kaders voor het natuurbeheer worden gesteld door de provincie. De kaders voor het
72 dierenwelzijn worden gesteld door het ministerie van EZ.
73 Voor het beheer van de grazers is een managementplan opgesteld. Dit is gebeurd op
74 verzoek van de tweede kamer die sterk betrokken is bij de welzijnsvraag.
75 Vraag: E. vd Hoogen: Stel dat u dingen wilt doen die niet mogen?
76 N. de Snoo: Dat is een bijzondere vraag, u geeft dan de indruk dat wij dat willen, dat willen
77 we niet. Wat wij wel doen is de afwegingen maken of vragen en ontwikkelingen passen
78 binnen de kaders. Bijvoorbeeld bij werkzaamheden aan de beheerweg, of voor het maken
79 van een film. Indien nodig voor de N2000-doelen wordt een vergunning aangevraagd bij de
80 provincie.
81 Vraag: E. vd Hoogen: Hoeveel geld hebben jullie hiervoor?
82 N. de Snoo: Tot twee jaar geleden werd 2/3^e van de kosten gefinancierd door het
83 ministerie. Hiervoor maakten we een offerte. Daarna is de omslag gemaakt naar de SNL
84 (subsiestelsel natuur en landschap). Er zijn 2 tussenjaren geweest en vanaf 1 januari 2014
85 gelden voor Staatsbosbeheer exacte dezelfde afspraken als voor Natuurmonumenten en
86 Flevo-landschap. Ons subsidieverzoek ligt bij de provincie.
87 In de Oostvaardersplassen doen we ook extra beheerinspanningen in verband met het ICMO.
88 Dit zit niet in het SNL maar is gericht op het dierenwelzijn van de grote grazers en wordt
89 gefinancierd door het ministerie van EZ.
90 Een derde geldstroom is dat we ook zelf moeten terugverdienen, bijvoorbeeld door het
91 oogsten van hout en kosten van excursies. Een voorbeeld hiervan is het bezoekerscentrum
92 waar u nu bent. De kosten hiervoor moeten worden terugverdiend door de horeca.
93 Vraag: E. Plate (VVD): Ik kan me voorstellen dat het soms lastig is de grens te leggen
94 tussen dierenwelzijn en natuurbeheer. Kunt u voorbeelden geven hoe dat in de praktijk
95 werkt?
96 N. de Snoo: Dit onderwerp komt na de presentaties nog terug. Maar dierenwelzijn gaat
97 erom dat er geen sprake is van onnodig dierenleed. Als een dier het moeilijk krijgt grijpen
98 we in.
99 Voor het natuurbeheer werken we vanuit een zo natuurlijk mogelijk beheer, gericht op de
100 N2000-doelen. De grazers helpen mee om die doelen te realiseren. Ik voel dit dilemma niet
101 zo erg.
102 Vraag: J.N. Simonse (SGP): U zegt dat SBB volgend is, dat komt niet zo over. Jullie geven
103 zelf aan ook agenda-sturend en pro-actief te zijn.
104 N. de Snoo: Als terreinbeheerder hebben we natuurlijk wel de ervaring met het gebied en
105 vanuit onze deskundigheid brengen we gevraagd en ongevraagd advies uit. De keuzes die
106 worden gemaakt daar gaan we niet over.
107 Vraag: C. Schotman (CDA): Wat is de rol van Staatsbosbeheer bij het opstellen van het
108 kader? Bijvoorbeeld bij het opstellen van het N2000 beheerplan?
109 N. de Snoo: Staatsbosbeheer levert kennis aan. Wij gaan niet over de vaststelling en de
110 keuzes. Daarna zijn wij wel aan zet om de maatregelen te nemen.
111 Vraag: J.Simonse (SGP): Wat vindt u daarvan?
112 E. vd Hoogen: Dat is een politieke vraag
113 N. de Snoo: Waar ik wel mee zit is dat ik de indruk krijg dat in het debat over de grote
114 grazers je voor of tegen moet zijn. Het is een discussie op emoties.
115 Het ICMO2 betekende voor SBB een grote ingreep op het beheer. Het valt voor ons niet mee
116 om de verschillen voor het voetlicht te brengen. Wij willen graag werken aan een
117 Oostvaardersplassenbeheer dat breed gevoeld wordt door de maatschappij.
118 Vraag: J.Simonse (SGP): Helpt het misschien als je de discussie niet vanuit SBB laat
119 plaatsvinden maar vanuit de beleidsmakers?

120 N. de Snoo: Op basis van het ICMO2 heeft toenmalig staatssecretaris Bleker gekozen voor
121 aanpassingen in het beheer. Toen is ook een onafhankelijke beheeradviescommissie
122 ingesteld. Die hebben een taakopdracht voor een aantal jaren waarin ze gevraagd en
123 ongevraagd adviseren (redactie: aan de Staatssecretaris en Staatsbosbeheer). Wij werken
124 heel intensief hiermee samen. Ook in de tweede kamer wordt een grote
125 verantwoordelijkheid gevoegd.

126 Vraag: J.Geersing (CU): Vaak gaat het om voor of tegen. Wij zijn voor de
127 Oostvaardersplassen, maar we zouden het graag anders zien, namelijk het beheer van zo'n
128 20 jaar geleden. Beheer van nu kan de draagkracht van het gebied niet aan. Wij hadden
129 graag een bijeenkomst gehad waarbij meerdere partijen de gelegenheid hadden hun
130 standpunt in te brengen, waardoor het verhaal meer in evenwicht komt. Het is een
131 gemiste kans dat er geen andere sprekers zijn uitgenodigd.

132 B. Gijsberts: De rol van de provincie was tot dusverre de vergunningverlening voor N2000 en
133 verder schuiven we de beheergelden door die het rijk beschikbaar stelt door. In de
134 toekomst worden we ook verantwoordelijk voor het beheerplan N2000.

135 Met deze middag willen we alle informatie die van belang is voor dat beheerplan met u
136 delen. Dat is wat anders dan een maatschappelijk debat over de voors en tegens.
137 Nu bieden we u de basiskennis van wat betekent een beheerplan en wat speelt er allemaal.
138 Als u behoefte heeft aan een maatschappelijk debat, die ruimte is er wel.
139 Iedereen moet eerst dezelfde informatie hebben.

140 Vraag: J.Geersing (CU): Is die tijd er inderdaad?

141 B. Gijsberts: We praten nu over het beheerplan N2000, de grote grazers discussie is nog
142 niet aan de orde.

143 Vraag: C. Schotman: Bevestigt het ministerie van EZ dat er nog tijd is voor de discussie over
144 de grote grazers?

145 Deze vraag wordt met een bevestigend gebaar beantwoord.

146 Vraag: J. Kramer: Ik heb een technische vraag. In een rapport geeft SOVON aan dat de
147 vogelstand achteruit gegaan is, wat doe je als beheerder. Deze vraag komt terug in de
148 presentatie van J. Kuipers.

149 B. Gijsberts: Het beheerplan komt over naar de provincie, maar is voorlopig nog in handen
150 van het Rijk. Of de verantwoordelijkheid voor de grote grazers ook naar de provincie gaat is
151 een ander traject. Dit wordt bevestigd door Peter Munters van EZ met instemmend geknik.

152

153 **Peter Munters, ministerie EZ.**

154 In Nederland zijn 160 N2000-gebieden. Deze, de Oostvaardersplassen, is voor vogels, niet
155 voor grote grazers. Het ministerie van EZ stelt vast welke doelen in welk gebied
156 gerealiseerd moeten worden. Dit blijft ook zo, hiervoor is een landelijke afstemming nodig.
157 Vervolgens wordt voor ieder gebied een beheerplan gemaakt. Oorspronkelijk had de
158 overheidslaag die de grootste gebruiker van het gebied aanstuurt, de lead voor het
159 opstellen van een beheerplan. Voor dit gebied was dat het rijk. In het natuurpact is
160 afgesproken dat voor alle beheerplannen de verantwoordelijkheid overgaat naar de
161 provincies (redactie behalve de gebieden van I&M en defensie). Wel is de afspraak gemaakt
162 dat de 1^e generatie beheerplan nog wordt afgemaakt door EZ, dit gebeurt natuurlijk wel in
163 nauwe afstemming met de provincie.

164 Vraag: J. Simonse (SGP): Dan zijn wij straks eigenaar van een beheerplan waar een ander
165 over nagedacht heeft, als het fout gaat zijn wij verantwoordelijk.

166 P. Munters: Het opstellen van het beheerplan is niet in isolatie gebeurd.

167 Vraag: J. Simonse (SGP): Provinciale Staten heeft nog 0,0 kunnen zeggen over het
168 beheerplan.

169 B. Gijsberts: Het beheerplan wordt getoetst aan de N2000-doelen

170 Vraag: J. Simonse (SGP): Wordt PS meegenomen in het beheerplan?

171 B. Gijsberts: Als het beheerplan ter inzage gaat kan de provincie een zienswijze indienen.

172 Vraag: H. van Ravenswaaij (SP): Hoe zit het met de kaderstelling?

173 B. Gijsberts: We hebben het over een beheerplan voor de N2000 doelen. Inhoudelijke
174 voorbereiding is gedaan, proces met zienswijzen komt nog.

175 In de stuurgroep wordt vooral gesproken over procedures, die stuurgroep is in mijn periode
176 als gedeputeerde 1x bij elkaar geweest.

177 IJ. Zwart: In de vorige statenperiode, is bij aanvang van het beheerplanproces een
178 presentatie gehouden in de staten. Daarnaast bent u ok 2 of 3 keer per mededeling over de

179 voortgang en het proces geïnformeerd. De stuurgroep is in 4 jaar tijd ca. 6x bij elkaar
180 geweest.
181 P. Munters: De grote grazers in de Oostvaardersplassen is heel uniek, dit heeft een redelijk
182 lange historie. Het gebied is eigendom van het rijk/SBB. De grote grazers zijn
183 geïntroduceerd in de periode van de rijksdienst IJsselmeerpolders (RIJP). Er heeft een heel
184 snelle ontwikkeling plaatsgevonden. De vraag kwam op wat gebeurt er als we dit laten
185 ontwikkelen, hoe reageert de maatschappij hierop.
186 De Tweede kamer heeft de bewindspersoon opgedragen te komen met een kader.
187 Om dit te objectiveren is gekozen voor een onafhankelijke commissie, ICMO 1 en ICMO 2.
188 De adviezen van deze commissie vormen de leidraad voor het beleid.
189 De lijn van de ICMO-adviezen heeft politieke steun gekregen in de Tweede kamer.
190 Hoe gaat dit in de toekomst verder? In de landelijke politiek blijft het dierenwelzijn een
191 belangrijk punt van aandacht. Tegelijk is er een decentralisatiebeweging waarbij het rijk
192 op een hoger abstractieniveau gaat werken en er meer ruimte komt voor de provincie. Hoe
193 deze discussie zich voor de Oostvaardersplassen ontwikkelt is niet te voorspellen.
194 B. Gijsberts: Bij de decentralisatie zijn er financiën gekomen voor het beheer (commissie
195 Jansen). Het beheer van de grote grazers zit niet in het decentralisatiepakket. Wel is er
196 een budget beschikbaar voor de uitvoering van de maatregelen uit het N2000beheerplan.
197 Vraag: J. Simonse (SGP): Wat zijn de kosten voor het beheer, is water anders dan grond?
198 N. de Snoo: De Oostvaardersplassen worden beheerd als een samenhangend systeem. Water
199 is onderdeel van dit beheertype. De kosten voor het natuurbeheer in dit gebied liggen
200 onder de 100,- per ha.
201 Vraag: E. Plate (VVD): Wat bedoeld u met 'niet te voorspellen' wie kan dat wel?
202 P. Munters: De staatssecretaris moet de beleidskeuzes maken. Tot nu toe is het helder, de
203 provincies gaan over het beheer van het nationale natuurnetwerk (redactie nieuwe naam
204 voor EHS) inclusief de internationale doelen. Over de grote grazers zijn geen afspraken
205 gemaakt, en deze zijn nog de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris.
206 B. Gijsberts: Vanuit de provincie is de inzet, we gaan erover of niet, tussenvormen vinden
207 we niet wenselijk.
208
209

210 Presentatie Rene de Vries (ministerie EZ)

211 *Toelichting op N2000 en de reset van het moerassysteem (presentatie als bijlage*
212 *toegevoegd).*

213
214 Vragen:

215 Vraag: I. van Hooff (VVD): U heeft het over de termijn waarop de instandhoudingsdoelen
216 gehaald moeten worden. Hoe kan dit? Deze doelen moet je toch in stand houden?

217 R. de Vries: De doelen zijn gebaseerd op een gemiddelde over een bepaalde periode. De
218 doelen kunnen hoger liggen dan de op dit moment aanwezige aantallen.

219 Vraag: E. Plate (VVD): Dan worden de vogels ook blij van minder vosjes?

220 R. de Vries: De individuele vogel waarschijnlijk wel, maar de vos hoort er gewoon bij. De
221 ene diersoort zit soms de andere in de weg.

222 Vraag: R. Bosma (VVD): Als je kijkt naar de kaart van Europa dan valt op dat in andere
223 landen veel grotere, en minder gebieden hebben. In hoeverre speelt de bevolkingsdruk mee
224 in de beoordeling van het N2000-netwerk?

225 R. de Vries: Nederland is als Delta-gebied heel belangrijk voor vogels en heeft ook een hoge
226 kwaliteit. Bij de effectanalyses voor het beheerplan is gekeken naar de effecten van de
227 spoorlijn, het vliegveld, de bewoning. Geconstateerd is dat deze effecten niet significant
228 zijn.

229 Vraag: E. Boshuizen (50plus): U spreekt ook over commercieel gebruik. In hoeverre moeten
230 economische/recreatieve aspecten worden meegenomen. Zo is er bv het idee om het
231 gebied in te richten als nationaal park zodat het een economische boost krijgt.
232 Is dit een voorbeeld van tunnelvisie, zou het ook kunnen om het beheerplan in een veel
233 breder context voor te bereiden?

234 R. de Vries: Dat kan inderdaad, en dat is niet gebeurd. Het beheerplan is geschreven op
235 basis van het aanwijzingsbesluit.

236 P. Munters: Dat staat niet in de weg dat er recreatieve ontwikkelingen mogelijk zijn. Als die
237 ideeën worden ontwikkeld, dan worden ze getoetst en als het past kan het toegestaan
238 worden. De excursies die SBB organiseert kunnen bijvoorbeeld gewoon doorgaan.

239 E. Boshuizen (50plus): De film heeft als gevolg dat er een toeristische stroom
240 waarneembaar is. Daar moet je beleidsmatig op inspelen.
241 Vraag: I. v Hooff (VVD) : Moeras resetten, een spannend plan. Is dit eerder geprobeerd? Wie
242 is verantwoordelijk tijdens het proces en is er een plan B als het misgaat?
243 R. de Vries: Eerder ja, in de OVP is in de jaren '90 ook een reset geweest. Ook is gekeken
244 naar ervaringen elders in de wereld.
245 De verantwoordelijkheid tijdens de uitvoering ligt vooral bij SBB. Het plan is van het rijk,
246 de uitvoeringsmaatregelen worden aangestuurd door de provincie en uitgevoerd door SBB.
247 Er is niet echt een plan B. Niets doen is zeker niet goed. We zitten zelf aan de kraan. Als
248 het nodig is om de periode te verlengen of te verkorten kan dat. Bij heel onverwachte
249 effecten kan het ook gestopt worden
250 Vraag: I.v Hoof (VVD): Klopt het dat de instandhoudingsdoelen na drie jaar niet gehaald
251 zijn?
252 R. de Vries: Het beheerplan is zo opgesteld dat de doelen over een reeks van jaren worden
253 gehaald. En de beoordeling gaat ook over de inspanningen die zijn gepleegd.
254 Vraag: E. Plate (VVD): Het is duidelijk dat het buitengewoon ingewikkeld is. Er is hier
255 sprake van instandhoudingsdoelen in een jong gebied. Zijn de doelen ook dynamisch en
256 wordt er rekening gehouden met het feit dat het gebied nu ouder wordt?
257 R. de Vries: beide nee. De instandhoudingsdoelen daar werken we naar toe. De doelen kan
258 het ministerie wel aanpassen, dat doet zij echter niet van jaar tot jaar. Daar gaat een tijd
259 overheen. Technisch gezien is een nieuw besluit te nemen.
260 N. de Snoo: Het beheerplan heeft voor Staatsbosbeheer ook ander doel. Nu moet voor heel
261 veel activiteiten een vergunning worden aangevraagd. Door het beheerplan kan er wat
262 meer 'lucht' ontstaan. Er ontstaat meer duidelijkheid over welke ruimte er is voor
263 bepaalde activiteiten.
264 Over de rolverdeling tijdens het proces; De uitvoering van de maatregelen wordt gedaan
265 door SBB, wij willen dat in nauwe samenwerking doen met de toezichthouder, de provincie.
266 Die veranderende doelen is een evident punt voor Flevoland. De doelen zijn vastgezet op
267 een bepaald punt. Met de maatregelen die nu worden voorgesteld zet je het moeras terug
268 naar deze eerdere fase.
269 Vraag: L. Bogerd (SGP): instandhoudingsdoelen werden in het verleden wel gehaald nu niet
270 meer, kun je zeggen dat het huidige beheer niet geslaagd is?
271 R. de Vries: Nee, de doelen zijn ook bepaald op potentie.
272 Vraag: L. Bogerd (SGP): In de second opinion van SOVON lees ik dat grote grazers ook een
273 negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen.
274 IJ. Zwart: Dat klopt, de laatste jaren gaan de edelherten vaker het moeras in en in hun
275 spoor gaan ook de vossen mee. Het signaal van SOVON is door de provincie opgepakt en
276 wordt in de uitwerking van de maatregelen mee genomen . De maatregelen die nu worden
277 voorgesteld hebben de mogelijkheid in zich om het toetreden van de edelherten in het
278 moeras moeilijker te maken.
279
280
281 **Presentatie Edo Knegtering (ministerie EZ) (presentatie als bijlage toegevoegd)**
282 *Toelichting op het grotegrazersbeleid voor de Oostvaardersplassen, aldus:*
283 *1. de periode 1996-eind 2010*
284 *2. het ICMO-2 -advies (eind 2010)*
285 *3. grotegrazersbeleid EZ (EL&I) vanaf eind 2010*
286
287 **Vragen:**
288 Vraag: I. v Hooff (VVD): Wat is de draagkracht voor de grote grazers?
289 E. Knegtering: Dit is een biologische vraag, die is beter door SBB te beantwoorden.
290 In het rapport van het ICMO wordt hier ook het een en ander over gezegd.
291 Vraag: J. Geersing (CU): Tot 1996 werd er beheerd door middel van inscharen en beweiden.
292 Zou je niet veel beter met het beheer van voor 1996 tot de einddoelen kunnen komen?
293 E. Knegtering: Dit is deels een opiniërende vraag. Kun je de doelen ook op een andere
294 manier bereiken? De commissie-Gabor (ICMO-2) is vertrokken vanuit de
295 natuurbeheerdoelstelling voor het gebied. Zij hebben allerlei maatregelen-scenario's
296 bekeken, inclusief voor- en nadelen. Waarschijnlijk zat ook uw optie daarbij. Dat heeft
297 echter niet geleid tot opname van die optie in de aanbevelingen door de commissie.

298 Vraag: J. Luijendijk (PVDA): In het ICMO zat ook de aanbeveling van de Oostvaarderswissel,
 299 wat is de consequentie nu dat niet doorgaat?

300 E. Knegtering: Het is een politiek besluit dat niet door te laten gaan. Ik meen dat er in
 301 Flevoland is besloten het gebied de eerstkomende 5 jaar met rust te laten. De wissel
 302 richting Horsterwold was geadviseerd om de dieren meer keuzemogelijkheden te bieden,
 303 onder meer in het vinden van beschutting. De Beheeradviescommissie Oostvaardersplassen
 304 heeft de afgelopen jaren aangegeven dat de consequentie van het niet doorgaan van de
 305 Oostvaarderswissel zal zijn dat het bieden van voldoende beschutting de nodige aandacht
 306 vraagt.

307 Vraag: A.vd Avoird (PvdD); wat is de mening van EZ over het niet doorgaan van het OVW.
 308 P. Munters: dit is een politieke vraag, EZ is ook een politiek bedrijf. De vorige
 309 staatssecretaris heeft niet ingestemd met het Oostvaarderswold. De keuze wat er wel
 310 gebeurt is nu aan de provincie. De huidige staatssecretaris heeft zich volledig achter de
 311 aanpak van Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland geschaard. Deze past in haar ambitie
 312 om te komen tot een betere verbinding van natuur met economie en maatschappij. In het
 313 Natuurpact zijn ecologische verbindingen afgesproken. De invulling daarvan is de
 314 verantwoordelijkheid van de provincies.

315 B. Gijsberts: De staten zitten met Nieuwe Natuur nu zelf aan het stuur.

316

317 **Presentatie Jasper Kuipers, Staatsbosbeheer**

318 *Toelichting op de achtergronden van het beheer (implementatie ICMO2), de ontwikkeling*
 319 *van de biodiversiteit/biomassaliteit en de toekomstagenda (ambities, wensen)(presnetatie*
 320 *als bijlage toegevoegd).*

321

322 Vragen (deels tijdens de presentatie):

323 Vraag: J. Geersing (CU): Wie heeft bepaald dat het gaat om moerasvogels? En niet bv
 324 weidevogels en kiekendief.

325 J. Kuipers: Hierbij is advies gevraagd aan diverse experts, waaronder SOVON en
 326 vogelbescherming. De doelen zijn vastgesteld door EZ. (redactie, vooraf aan het vaststellen
 327 van de doelen zijn ecologische criteria vastgesteld).

328 De kiekendief zit erin.

329 Vraag: J. Geersing (CU): Waarom heeft de kiekendief geen ruimte om in het OVP gebied te
 330 foerageren?

331 J. Kuipers: de kiekendief is een gevaarlijke vogel, politiek gezien.

332 De bruine kiekendief doet het goed, de blauwe kiekendief minder. Dit is een zeer kritische
 333 soort die profiteert van pioniersvegetatie.

334 De natuurlijke processen hebben in het gebied de ruimte gekregen, verschillende fasen
 335 volgen elkaar op. De habitat voor sommige soorten verandert daardoor.

336 In het beheerplan zijn ook maatregelen opgenomen voor de kiekendief.

337 E. Plate (VVD): Dit is een voorbeeld van de noodzaak voor dynamiek in de N2000-
 338 doelstellingen.

339 Vraag: J. Simonse (SGP): Een jager kan slecht beoordelen welk dier het niet zal halen. Hoe
 340 doet SBB dit.

341 J. Kuipers: Het is ook lastig, de boswachters leren het wel steeds beter inschatten. Hier
 342 gaan we straks op de kar dieper op in. Ieder jaar wordt een aantal dieren naar de
 343 gezondheidsdienst gezonden voor een check.

344 Vraag: J. Geersing (CU): U maakt een vergelijking met een gebied in Afrika, hoe groot is
 345 dat gebied?

346 J. Kuipers: qua grootte is het niet vergelijkbaar. Je hebt in Afrika ook de Ngorogorokrater,
 347 die is qua oppervlakte ongeveer 4x de Oostvaardersplassen en heeft ook ongeveer 4x zoveel
 348 dieren.

349 Vraag: J. Simonse (SGP): Europees beleid is om de achteruitgang van biodiversiteit te laten
 350 stoppen. Begrijp ik nu goed dat wij hier met open ogen accepteren dat biodiversiteit
 351 achteruit gaat? (door achteruitgang vogels bos en struweel)

352 J. Kuipers: Wij kiezen hier met open ogen voor wetende dat er andere gebieden zijn waar
 353 juist die andere soorten beschermd worden.

354 N. De Snoo: Niet SBB maakt die keuze, maar dit is een politieke keuze in het kader van het
 355 aanwijzingsbesluit.

356 Vraag: J. Simonse (SGP): Naar aanleiding van de toekomstagenda; ik hoor hier wel een
357 nuance op het punt dat SBB volgend is op de kaders. In de startnotitie voor de
358 toekomstagenda staat toch echt dat SBB pro-actief en agendasettend wil zijn
359 J. Kuipers: Wij voelen ons verantwoordelijk voor het gebied, we willen initiatief tonen,
360 maar we gaan er niet over.
361 Vraag: J. Kramer (VVD): Je geeft aan dat jullie ook een recreatieve impuls willen, gaan
362 jullie dat zelf doen of wil je kansen bieden?
363 J. Kuipers: Het laatste, wij kijken wat ecologisch verantwoordelijk en mogelijk is.
364
365

366 **Veldbezoek met de bolderkar, begeleid door Jan Griekspoor, boswachter SBB**
367 **Oostvaardersplassen**

368 *Jan Griekspoor geeft een toelichting bij wat we zien en gaat vooral in op de praktische*
369 *zaken van het beheer.*
370

- 371 - Bij aanvang van de excursie kruisen we het Romijndiep. Dit vormt de grens tussen het
372 moerasgedeelte en de droge randzone. In 1995/1996 heeft toenmalig minister van
373 Aartsen besloten dat voor de Oostvaardersplassen een regenwatermodel wordt
374 gehanteerd waardoor wordt aangesloten bij de natuurlijke dynamiek (een nat jaar is
375 een nat jaar en een droog jaar is een droog jaar).
- 376 - In ICMOI is aangegeven dat de driehoek waar we doorheen rijden ook opengesteld moet
377 worden voor alle grazers om de dieren in de winter meer beschutting te geven.
- 378 - In deze tijd van het jaar is dit gebied gesloten. Dit is voor de veiligheid van de mensen
379 omdat de boswachters hier soms moeten schieten in het kader van het vroeg-reactief
380 beheer.
- 381 - De kralen van hout die zijn aangelegd zijn inwendig beplant met bomen, vooral soorten
382 met prikkels (meidoorn, sleedoorn). De verwachting is dat wanneer de houtwal instort
383 de bomen voldoende kracht hebben om te overleven.
- 384 - Naast de grazers zijn de (brand)ganzen een belangrijke sturende factor voor het
385 beheer. Tegenwoordig komen er zo'n 25.000. Zij slapen, rusten en eten in het gebied.
386 De randzone waarvan grote delen zijn ingezaaid met gras, is ideaal foerageergebied
387 voor de (ruiende) ganzen. In een jaar met veel ganzen worden de grote grazers meer
388 naar de randen van het gebied gedrukt met ruigere vegetatie.
- 389 - Het is moeilijk aan te geven wat de draagkracht van het gebied is, deze varieert met de
390 winter en de interactie tussen de dieren. Cruciale indicatie voor de conditie van de
391 grote grazers is het vetpercentage van de dieren.

392 Vraag: Verwacht je een geboorte-explosie dit jaar?

393 Antwoord: Nee. Vorig jaar was een slecht jaar, daardoor kwam de bronst ook later.

394 In een gebied als de Veluwe waar al ver onder de draagkracht wordt ingegrepen daar
395 krijgen de hinds elk jaar een jong. Dat beleid leidt tot maximaal reproduceren.

396 In de Oostvaardersplassen krijgt jaarlijks 30% van de hinds een kalf en op de Veluwe 70%.

397 Vraag: Hoe zie je of een dier voldoende vet heeft?

398 Antwoord: Afbraak van vet gaat van buiten naar binnen, eerst onderhuids vet, daarna vet
399 rondom de organen en tenslotte beenmergvet.

400 De boswachters kijken behalve naar de uiterlijke kenmerken (hoe mager is het dier) ook
401 naar het gedrag. Is het dier nog alert, loopt het mee met de kudde? En ze houden rekening
402 met de omgevingscondities. Wat is de tijd van het jaar, is er nog voldoende eten te
403 verwachten, wat is de weersverwachting.

404 Het protocol is zo opgesteld dat de dieren worden geschoten voordat ze aanspraak moeten
405 maken op het beenmergvet, want dan is het echt te laat.

406 Dieren worden dus ook geschoten terwijl ze nog in de groep zijn. Dit kan alleen doordat SBB
407 gebruik mag maken van een demper. Dit verstoort veel minder (zowel de kudde als de rest
408 van de natuur).

409 Het streef percentage vanuit ICMO is dat 90% van de dieren die in het gebied sterven
410 geschoten zijn. Het percentage dat te laat wordt geschoten (dus uit zichzelf sterft) varieert
411 per jaar en per soort. Het schommelt tussen de 10-15%. Hieronder zijn ook dieren die wel
412 gezond zijn, maar een ongeluk krijgen, bv verdrinken in een sloot of door het ijs zakken.

413 Vraag: Wordt ook bijgehouden hoeveel dieren te laat worden geschoten (en dus wel lijden)

414 Antwoord: Van alle dieren wordt een conditiescore bijgehouden. Van de geschoten dieren
415 worden er jaarlijks 20 per soort naar de gezondheidsdienst gezonden. Deze worden

416 gecheckt op ziektes en conditie. Bij de terugmelding blijkt vaak dat de dieren toch nog in
417 een betere conditie waren dan we dachten.

418 Opmerking: Het is toch heel bijzonder dat we er naar streven dat 0% van de dieren een
419 natuurlijke dood sterft. Dat doen we ook niet met andere diersoorten.

420 Vraag: In hoeverre is er ruimte voor runderen in dit gebied?

421 Antwoord: Ze zitten er nu 34 jaar. In het ICMO-rapport is wel geconstateerd dat het aantal
422 ganzen toeneemt en het aantal runderen afneemt. Als dit ertoe leidt dat het gebied niet
423 geschikt blijft voor runderen dan zal SBB niet tegen de natuur in gaan beheren. De
424 populatie is nu nog groot genoeg. Er is geen sprake van inteelt.

425 Een rund kan in tegenstelling tot de andere grazers ook voedingsstoffen halen uit dood
426 materiaal.

427 Vraag: Zit de draagkracht tegen de rand aan?

428 Antwoord: Ja, maar als er minder grazers komen dan leidt dat waarschijnlijk tot meer
429 ganzen, waardoor het gebied verruigt. Dus hoe dat evenwicht precies gaat is moeilijk te
430 voorspellen. De soorten beïnvloeden elkaar.

431 Vraag: wat is het verschil tussen winterganzen en zomerganzen?

432 Antwoord: Een zomergans is een gans die in de zomer blijft en niet meer weg trekt. Dit
433 kunnen brandganzen zijn maar ook kolganzen, daarnaast blijven er ook steeds meer exoten
434 jaarrond dus ook overzomeraars. De juiste term is overzomerende gans. De ruiende
435 grauwegans val weer niet onder de zomergans. De wintergans komt hier alleen
436 overwinteren hieronder horen grauwegans en brandgans.

437 *Naar aanleiding van de vos die in de greppel zat.*

438 Veel jonge ganzen worden gegeten door de vos. Het aantal vossen in het gebied is nog
439 ongeveer hetzelfde als 30 jaar geleden. In de beginperiode kreeg een vos vaak wel 11 of 12
440 jongen per nest. Tegenwoordig is dat 4 of 5. Naast vossen worden jonge ganzen ook
441 gegeten door roofvogels als de buizerd, de kiekendief en de zeearend.

442
443

444 **Afsluiting:**

445 *De heren Simonse, vd Avoird en Gijsberts trekken een kaart en worden gevraagd hierop te*
446 *reageren.*

447 Simonse: (kaart zoogdieren) ik kijk terug op een positieve middag. Ook kritiek dat er geen
448 ruimte was voor een ander geluid, maar veel gehoord.

449 Vd Avoird (kaart planten) het was zeer interessant en ik ben blij met de opmerking van het
450 ministerie dat zij er belang aan hechten dat er ook verbindingen komen.

451 Gijsberts (kaart vogels). Het gaat op dit moment over het N2000-beheerplan en dus over de
452 vogels. Ik wil gelijk een dankwoord richten aan de statenleden voor jullie komst en goede
453 vragen. De basis is nu gelegd en als jullie nog een maatschappelijke discussie willen dat kan
454 dat.

455 Ook veel dank aan het ministerie van EZ en aan Staatsbosbeheer voor de goede toelichting
456 en de plezierige ontvangst.



Photographs:
© Zdenek Patzelt
Ladislav Miko



NATURA 2000 tegen achteruitgang Europese natuur





Ministerie van Economische Zaken

Natura 2000

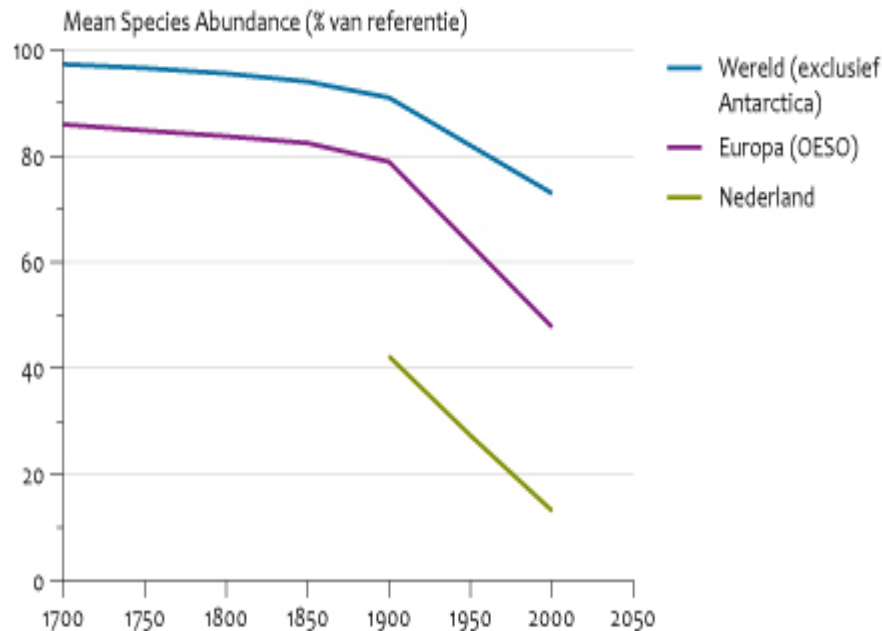
Voor behoud van waardevolle
natuur in mooi Nederland



Waarom Natura 2000?

Stoppen afname biodiversiteit.

Biodiversiteit



- De biodiversiteit in de 20e eeuw in NL is zeer sterk afgenomen.
- Van het totaal aan vogels, zoogdieren en vissen is 30% (ernstig) bedreigd.
- NL heeft binnen de EU het laagste oppervlakte% bos- en natuurareaal.
- Biodiversiteit is een belangrijke indicator voor de kwaliteit van ons leefmilieu.

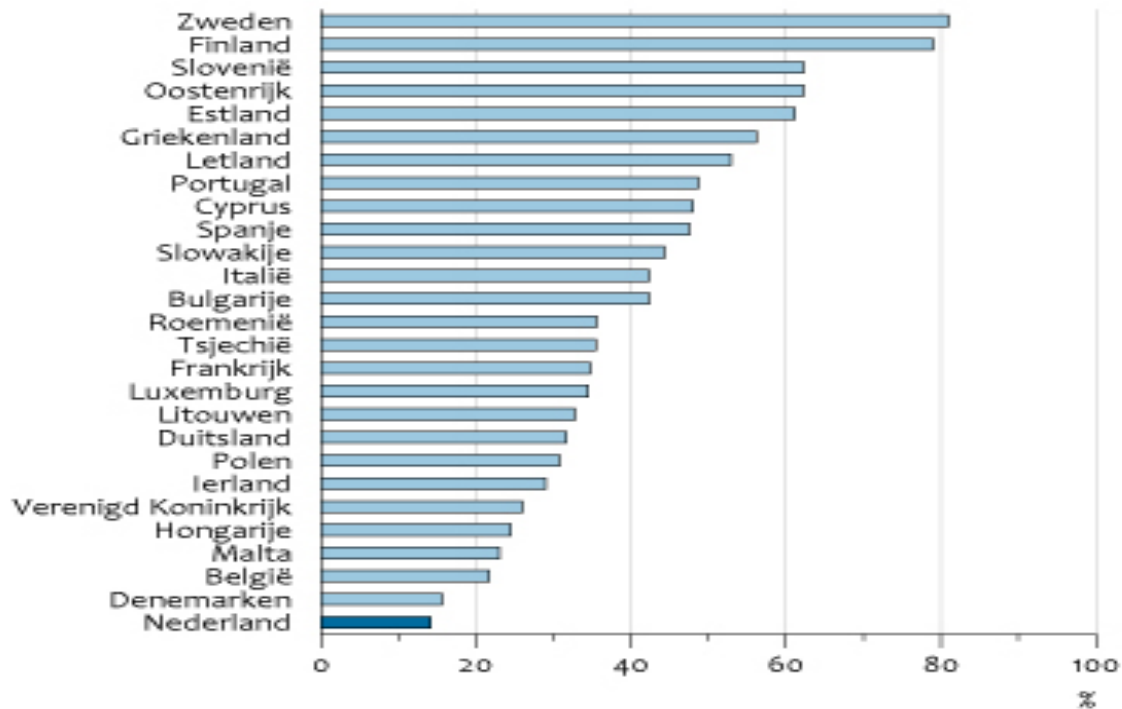
Bron: PBL.

PBL/aug09/1440
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl



Natura 2000 in Nederland

Aandeel natuur en bos



Bron: Corine en Eurostat.

CBS/sep09/1001
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl



Waarom Natura 2000?

- **Historisch grondgebruik**

- Nederland anno 1900

Nederland anno 2000



- Bebouwing en wegen
- Grasland
- Loofbos
- Naaldbos
- Heide en hoogveen
- Duinen en stuifzanden
- Akker en kale grond

Bron: Alterra



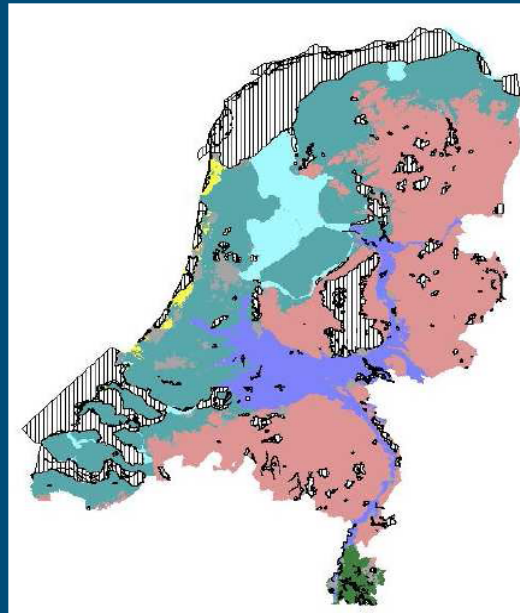
Waarom Natura 2000?

Bijzondere ecologische positie Nederland

Natura 2000 netwerk



- Kust- en zilte habitats 7
- Zeeduinen en landduinen 12
- Zoetwaterhabitats 7
- Heiden 2
- Thermofiele struwelen 1
- Graslanden 8
- Venen 7
- Bossen 7

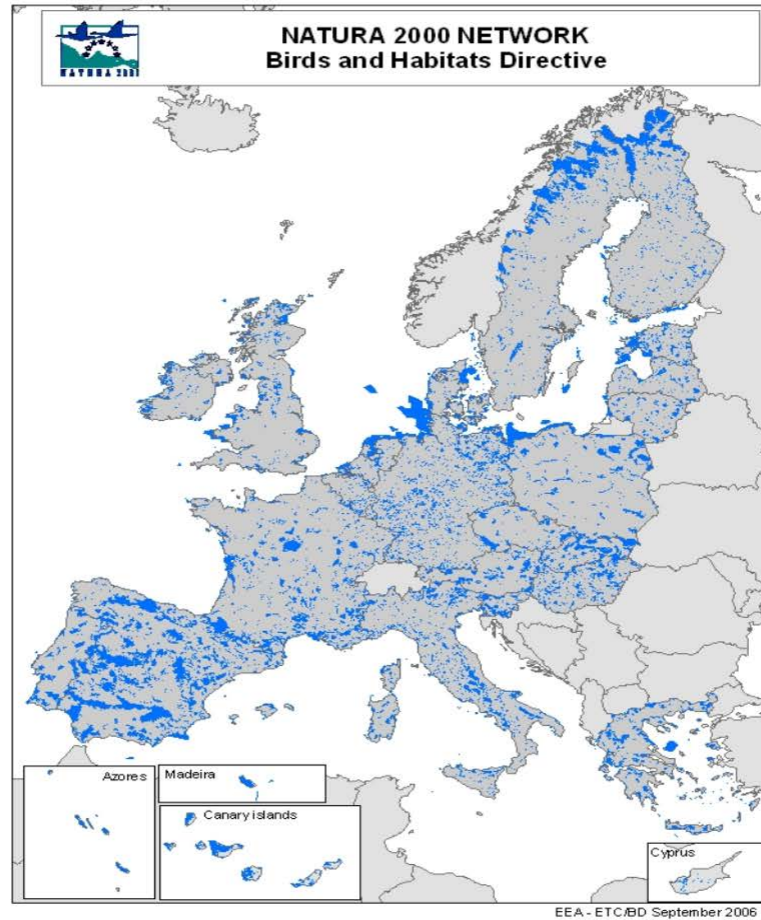


- Nederland heeft als deltaland een waardevolle en bijzondere ecologische betekenis met Europees zeldzame habitats
- Veel verschillende habitats op korte afstand van elkaar, met veel overgangen en gradiënten
- Unieke positie voor trekvogels



Hoofdpijnen Natura 2000

- Europese context
 - Biodiversiteitsdoelstelling EU: stop achteruitgang
 - Europees netwerk van natuurgebieden: Natura 2000
 - 1979 Vogelrichtlijn
 -
 - 1992 Habitatrichtlijn
- Natura 2000



28.11.2007

25.000 gebieden in Europa



Vogelrichtlijn, percentage landoppervlak per lidstaat

- 1. Slowakije 25,1%
- 2. Slovenië 23,0%
- 3. Spanje 20,6%
- 4. Bulgarije 20,4%

- **10. Nederland 12,6%**
- EU-gemiddelde 11,1%

- 24. Luxemburg 5,6%
- 25. Malta 5,1%
- 26. Ierland 2,9%
- 27. Roemenië 0,0%



• Bron: Natura 2000 barometer, november 2009

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm



Natura 2000 in Nederland

Basisprincipes

- 1 Maximaal aansluiten bij het nationale beleid, met name het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (EHS).
- 2 Haalbare en betaalbare doelstellingen, die zo min mogelijk gevolgen voor burgers en economische sectoren met zich meebrengen (geen disproportionele lasten).
- 3 De bestaande kwaliteit en omvang in Nederland en in de gebieden handhaven en waar nodig in een gunstige staat van instandhouding brengen.





Natura 2000 in Nederland



- Enkele feiten en cijfers:
- 162 Natura 2000 gebieden
- => +4 mariene gebieden
- 1.117.000 hectare
- 1/3 land, 2/3 water, 10%
- v/h NL landoppervlak
- valt geheel samen met EHS





Aanwijzen Natura 2000 gebieden

Een Aanwijzingsbesluit bevat:

- precieze begrenzing van gebied
- soorten (en vegetatietypen) waarvoor het gebied is aangewezen
- de doelstellingen die in het natuurgebied bereikt moeten worden (zgn. “instandhoudingsdoelstellingen”)



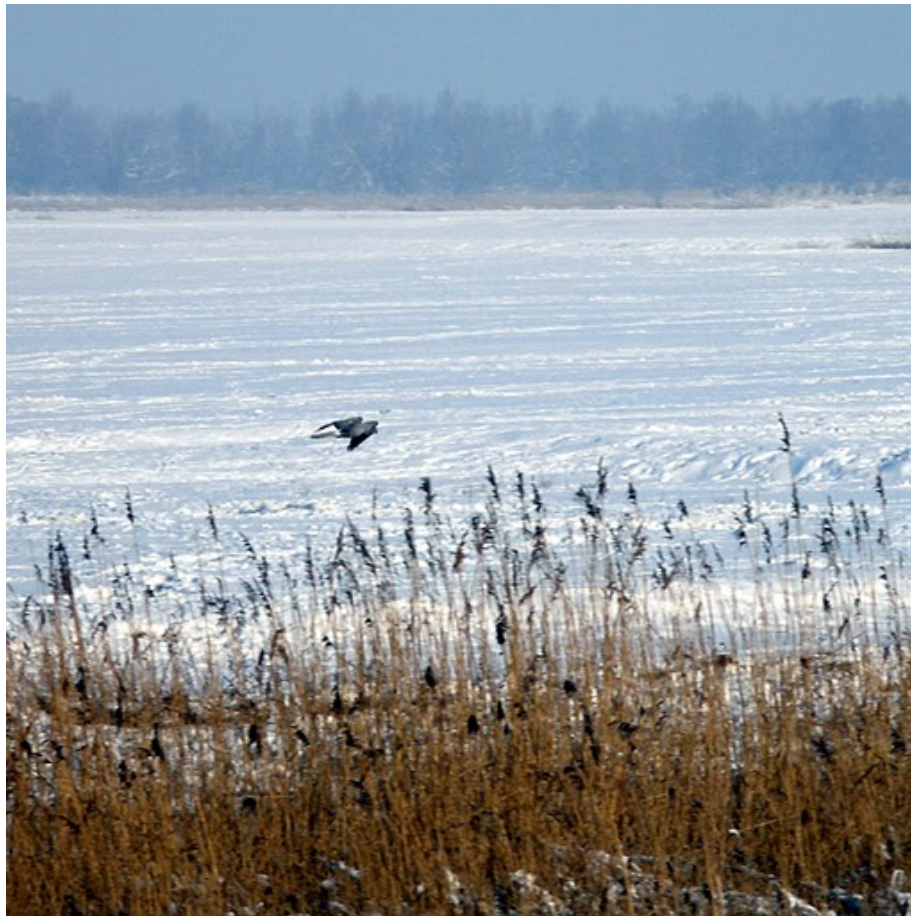
Beheerplan voor Natura 2000 gebied

Een beheerplan beschrijft:

- op welke termijn de instandhoudingsdoelen worden behaald
- welke maatregelen daartoe worden genomen
- hoe wordt omgegaan met bestaand gebruik
- welke instanties verantwoordelijk zijn het beheer en uitvoering van maatregelen



Beheerplan voor de Oostvaardersplassen





Staat van instandhouding

Broedvogels	ISHD	Trend	Perspectief behalen ISHD	
	Aantal paren		Korte termijn	Lange termijn
Dodaars	140	↓	-	-
Aalscholver	8000 (r)	↑↓	+	+
Roerdomp	40	↓	-	-
Woudaapje >	3	↓	-	-
Kleine zilverreiger	20	↓	-	-
Grote zilverreiger	40	↑	+	+/-
Lepelaar	160	↓	-	-
Bruine kiekendief	40	↑↓	+	+/-
Blauwe kiekendief >	4	↓	-	-
Porseleinhoen >	40	↑↓	-	-
Blauwborst	190	↑↓	-	-
Snor	680	↑↓	-	-
Rietzanger	790	↓	-	-
Grote karekiet	3	↓	-	-



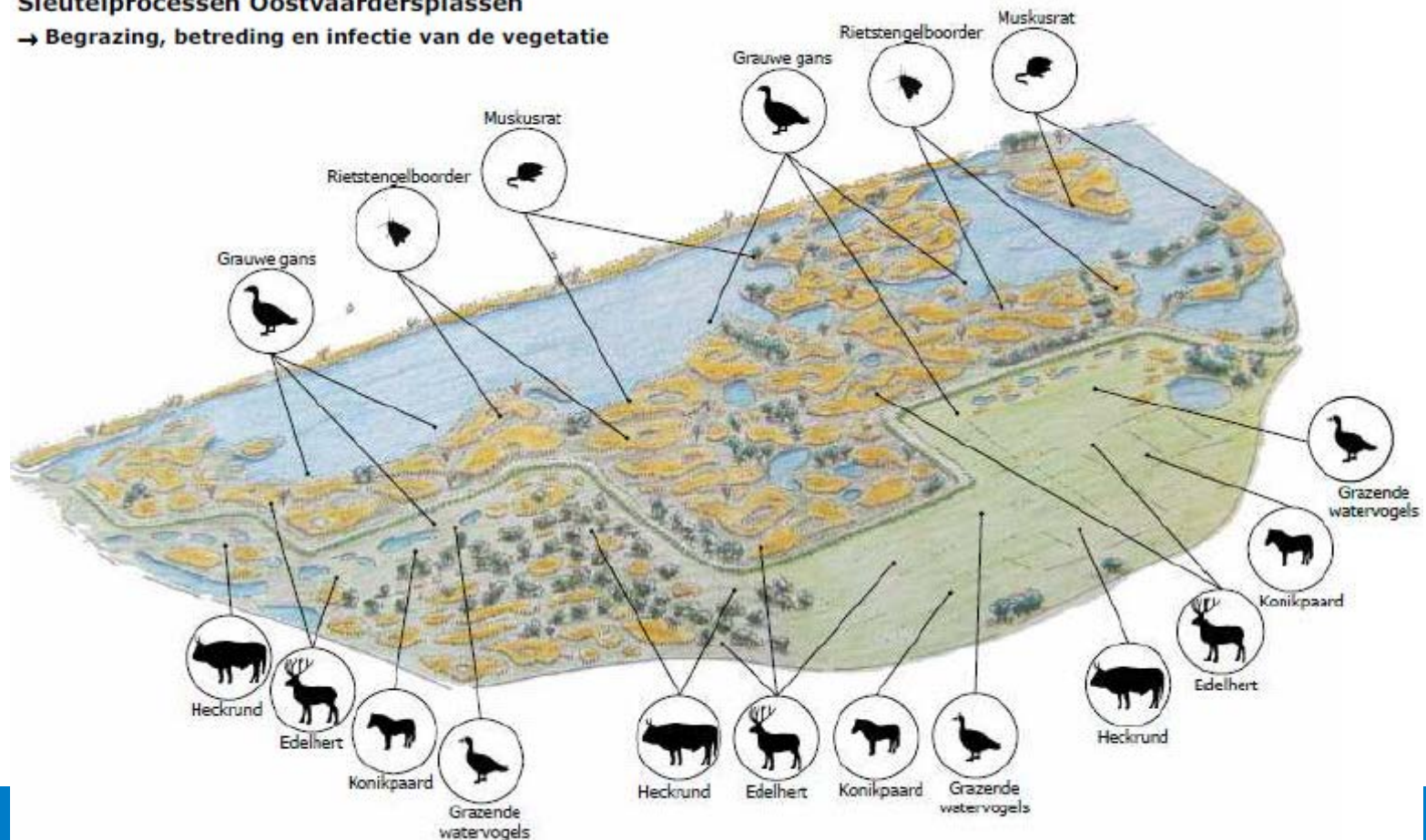
Niet-broedvogels	ISHD	Trend	Perspectief behalen ISHD	
	Aantal vogels		Korte termijn	Lange termijn
Grote zilverreiger	30 (sg)	↑↓	+	+
Lepelaar	110 (sg)	↑↓	-	-
Wilde zwaan	20 (sg)	↓	-	-
Kolgans	600 (sg)	↑↓	-	-
Grauwe gans	4200 (sg)	↑↓	+	-
Brandgans	1800 (sg)	↑	+	+
Bergeend	90 (sg)	↓	-	-
Smient	2100 (sg)	↓	-	-
Krakeend	480 (sg)	↑↓	-	-
Wintertaling	1300 (sg)	↑↓	+/-	+/-
Pijlstaart	80 (sg)	↓	-	-
Slobeend	1900 (sg)	↑↓	-	-
Tafeleend	11900 (sm)	↑↓	+	+
Kuifeend	10200 (sm)	↑↓	+	+
Nonnetje	280 (sm)	↑↓	+/-	-
Zeearend		↑↓	+	+
Kluut	100 (sg)	↑↓	-	-
Kemphaan	210 (sm)	↑↓	+/-	+/-
Grutto	90 (sg)	↑↓	+	+



Sleutelprocessen; Begrazing

Sleutelprocessen Oostvaardersplassen

→ Begrazing, betreding en infectie van de vegetatie





Drijvende krachten in grazige deel

- Begrazing door grote grazers:
 - Droog kort grasland (jaarrond);
 - Rietruigte (winter);
 - Oevervegetaties en nat grasland (met name 's zomers)
- (Grond)waterpeildynamiek
 - Jaarlijks (opeenvolging van droge en natte jaren)
 - Seizoenaal (verschil winter/zomer)



Sleutelprocessen; waterpeildynamiek



- **Langjarige dynamiek** (actieve droogval en herinundatie)
- **Jaarlijkse dynamiek** (droge en natte jaren)
- **Seizoenale dynamiek** (zomer- en winterhalfjaar)
- **Dagelijkse/wekelijkse dynamiek** (windgedreven dynamiek)



Maatregelen Grazigdeel

- Extra Vispassages
- Verbeteren waterlanden
- Extra poelen en optimaliseren bestaande waterpartijen
- Introductie prooisoorten



Maatregelen Moerasdeel

Tijdelijke waterstandsverlaging

- Verjonging rietvegetatie
- Maximalisatie van de randlengte riet/water (mozaïek)
- Reset van visfauna
- Tijdelijk pioniersbegroeiing en veel helder water

- Duur impactperiode: minstens 15 jaar
- Langer bij wijziging aflatwerk; meer dynamiek



Trend broedvogels nieuw beheer

Broedvogels	ISHD (draagkracht voor aantal paren)	Verwachte <u>trend in draagkracht</u>						
		Bij ongewijzigd beheer	Bij uitvoering van alle maatregelen					
	<i>Periode:</i>	Gemiddeld over 30 jaar	1-6 jaar	7-12 jaar	13-18 jaar	19-24 jaar	24-30 jaar	Gemiddeld over 30 jaar
			1e BP	2e BP	3e BP	4e BP	5e BP	
Dodaars	140	↓	↓↑	↑	0	0	?	↑
Aalscholver	8000 (r)	0	↓↑	↑	0	0	0	0
Roerdomp	40	↓	↓↑	↑↓	0	0	0	↑
Woudaapje >	3	↓	↓↑	↑↓	0	0	?	↑
Kleine zilverreiger	20	↓	↓↑	↑↓	0	0	0	↑
Grote zilverreiger	40	0 ↓	↓↑	↑↓	0	0	0	↑
Lepelaar	160	↓	↓↑	↑↓	↑	0	0	↑
Bruine kiekendief	40	0 ↓	↑	0	0	0	0	↑
Blauwe kiekendief >	4	↓	↑	↑	0	0	0	↑
Porseleinhoen >	40	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑
Blauwborst	190	↓	↑	↓	0	0	0	↑
Snor	680	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑
Rietzanger	790	↓	0	↑	0	0	0	↑
Grote karekiet	3	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑



Trend niet-broedvogels nieuw beheer

Niet broedvogels	ISHD (draagkracht voor aantal vogels)	Bij uitvoering van alle maatregelen						
		Bij ongewijzigd beheer						
	<i>Periode:</i>	Gemiddeld over 30 jaar	1-6 jaar	7-12 jaar	13-18 jaar	19-24 jaar	24-30 jaar	Gemiddeld over 30 jaar
Grote zilverreiger	30 (sg)	0	↓↑	↑	↑	0	0	↑
Lepelaar	110 (sg)	↓	↓↑	↑	↑	0	0	↑
Wilde zwaan	20 (sg)	?	↑	↑	↓	0	0	↑
Kolgans	600 (sg)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Grauwe gans	4200 (sg)	↓	↓↑	0	0	0	0	↑
Brandgans	1800 (sg)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Bergeend	90 (sg)	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑
Smient	2100 (sg)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Krakeend	480 (sg)	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑
Wintertaling	1300 (sg)	?	↑	↓	0	0	0	↑
Pijlstaart	80 (sg)	↓	↑	↑	0	0	0	↑
Slobeend	1900 (sg)	↓	↓↑	↑	0	0	0	↑
Tafeleend	11900 (sm)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Kuifeend	10200 (sm)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Nonnetje	280 (sm)	0	↓↑	0	0	0	0	0
Zeearend	1 tot 3 ex.	0	↑	↑	↓	0	0	↑
Kluut	100 (sg)	↓	↑	↑	0	0	0	↑
Kemphaan	210 (sm)	0	↑	↑	0	0	0	+
Grutto	90 (sg)	0	↑	↑	0	0	0	+



Proces beheerplan

- Projectteam
- Stuurgroep
- Klankbordgroep
- Expertbijeenkomsten
- Contact met regionale overheden (vooral WZZ en prov)
- Contact met belangenvertegenwoordigers & betrokkenen
- Second opinion SOVON over moerasplan
- Vaststellen Beheerplan en Terinzage procedure



Ministerie van Economische Zaken

Beleid grote grazers

Oostvaardersplassen



Beleid grote grazers Oostvaardersplassen

- (1) Beleid grote grazers tot eind 2010
- (2) 2010: Advies tweede commissie-Gabor (ICMO-2)
- (3) Beleid EZ (EL&I) vanaf 2010



Beleid grote grazers tot eind 2010

- 1996:
 - beheer van RIJP naar Staatsbosbeheer
 - vanaf dan:
 - zo natuurlijk mogelijk (non-interventie)
 - jaarrondbegrazing met grote grazers

- 2006: advies eerste commissie-Gabor (ICMO) (onderschreven door LNV)

- 2010: vervroegde evaluatie ICMO door tweede internationale adviescommissie



Natural processes, animal welfare,
moral aspects and management of
the Oostvaardersplassen

Report of the second International Commission on Management of the
Oostvaardersplassen (ICMO2)

November 2010

2010: Advies tweede commissie-Gabor (ICMO-2)

- dierenwelzijn:
 - grazers tussen volledig wild en gedomesticeerd/
beheerd
 - morele verplichting beheerders de omvang van
onnodig lijden te minimaliseren



Natural processes, animal welfare,
moral aspects and management of
the Oostvaardersplassen

Report of the second International Commission on Management of the
Oostvaardersplassen (ICMO2)

November 2010

2010: Advies tweede commissie-Gabor (ICMO-2)

- toekomstig beheer, met name:
 - beschuttingsmaatregelen (richels, bos, Hollandse Hout);
 - Oostvaarderswissel;
 - vroeg-reactief beheer;
 - noodplan populatiebeheer (*crash*);
 - niet bijvoeren;
 - onderzoek en modellering populatie;
 - helikoptertellingen;
 - instellen commissies;
 - instellen stakeholders-platform.



Beleid EZ (EL&I) vanaf 2010

- - de adviezen voor de kortere termijn van de commissie- Gabor (2010) zijn grotendeels een goed richtsnoer voor het beheer;
- daarbij moet massale sterfte van dieren door verhongering of afschot worden voorkomen;
- met de Beheeradviescommissie Oostvaardersplassen moet er weer maatschappelijk vertrouwen komen in het beheer van de grote grazers in de Oostvaardersplassen.



staatsbosbeheer

Oostvaardersplassen

Inleiding in het beheer

Statendag provincie Flevoland - 26 maart 2014

- Achtergrond beheer
- Ontwikkeling biodiversiteit/biomassaliteit
- Toekomstagenda



Achtergrond beheer

Naast generieke kaders:

- Natura2000
- ICMO2





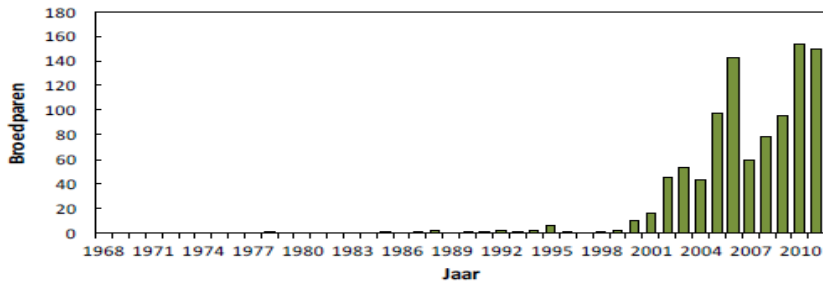
Achtergrond beheer

Natura 2000

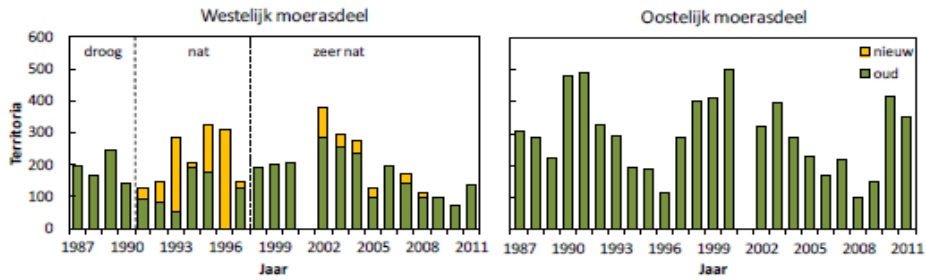
	<p>Pijlstaart Niet broedvogel 80 stuks setzoensgemiddelde Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Sloebond Niet broedvogel 1900 stuks setzoensmaxima Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Tafeleend Niet broedvogel 11900 stuks setzoensmaxima Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Kutfeend Niet broedvogel 10200 stuks setzoensmaxima Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Nonnetje Niet broedvogel 280 stuks setzoensmaxima Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Zeearend Niet broedvogel Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Kluut Niet broedvogel 100 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Kemphaan Niet broedvogel 210 stuks setzoensmaxima Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Grutto Niet broedvogel 90 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>

	<p>Dodaars Broedvogel 140 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Aalscholver Broedvogel 8000* broedparen Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Roordomp Broedvogel 40 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Woudaapje Broedvogel 3 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn Verbeterdoel.</p>		<p>Kleine zilverreiger Broedvogel 20 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Grote zilverreiger Broedvogel 40 broedparen Positieve trend Gunstig perspectief op korte termijn en schommelt op lange termijn.</p>
	<p>Lepelaar Broedvogel 160 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Brutte kiekendief Broedvogel 40 broedparen Positieve trend Gunstig perspectief op korte termijn en schommelt op lange termijn.</p>		<p>Blauwe kiekendief Broedvogel 4 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn Verbeterdoel.</p>
	<p>Porselinhoen Broedvogel 40 broedparen Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn Verbeterdoel.</p>		<p>Blauwborst Broedvogel 190 broedparen Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Snor Broedvogel 680 broedparen Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Rietzanger Broedvogel 790 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Grote karekiet Broedvogel 3 broedparen Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Grote zilverreiger Niet broedvogel 30 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Lepelaar Niet broedvogel 110 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Wilde zwaan Broedvogel 20 stuks setzoensgemiddelde Negatieve trend Perspectief ISHD schommelt op korte en lange termijn.</p>		<p>Kolgans Niet broedvogel 600 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Grauwe gans Niet broedvogel 4200 stuks sg Geen duidelijke trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Brandgans Niet broedvogel 1800 stuks setzoensgemiddelde Positieve trend Gunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Bergeend Niet broedvogel 90 stuks setzoensgemiddelde Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>
	<p>Smient Niet broedvogel 2100 stuks setzoensgemiddelde Negatieve trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Krakeend Niet broedvogel 480 stuks setzoensgemiddelde Geen duidelijke trend Ongunstig perspectief op korte en lange termijn.</p>		<p>Wintertaling Niet broedvogel 1300 stuks sg Geen duidelijke trend Perspectief ISHD schommelt op korte en lange termijn.</p>

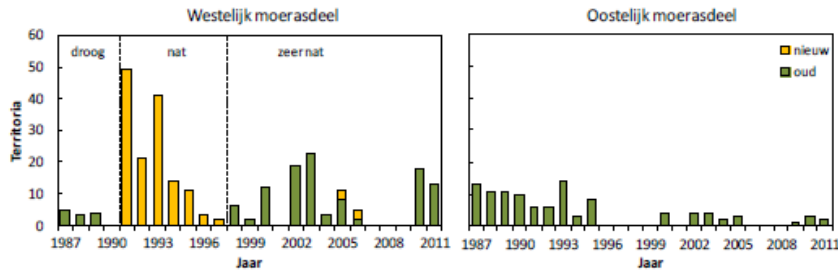




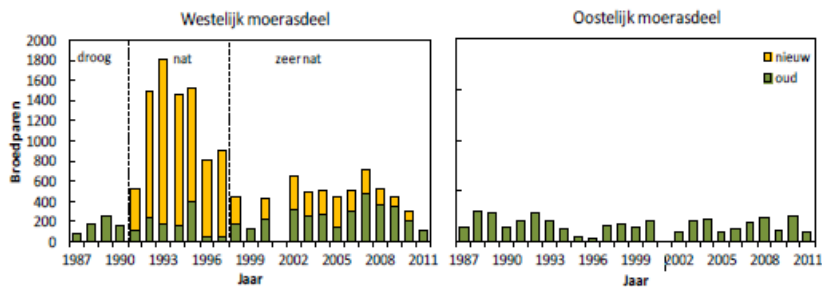
Grote zilverreiger



snor



porseleinhoen



baardman



Achtergrond beheer

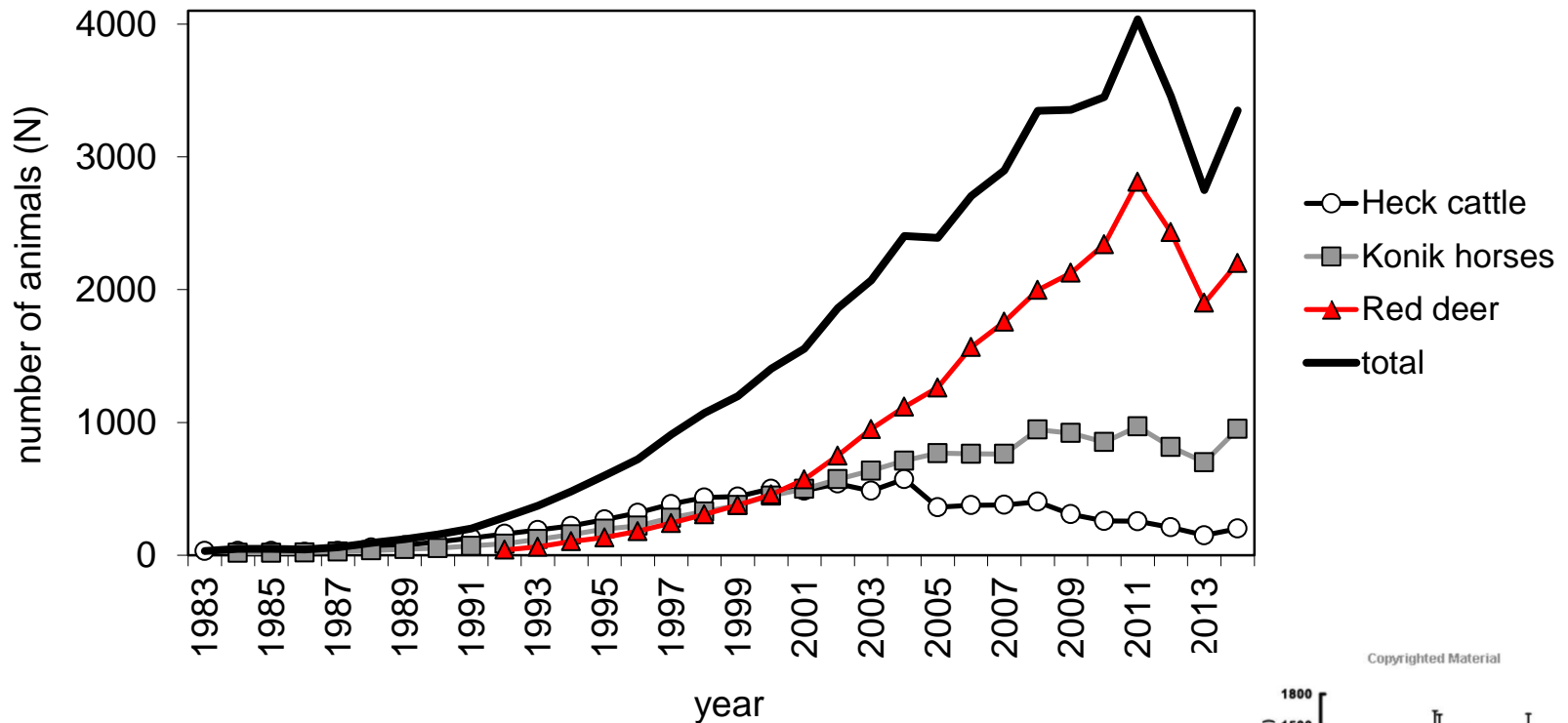
ICMO2

1. Natura 2000 doelen, waar mogelijk door bevordering van natuurlijke processen
2. Minimaliseren potentieel dierenleed grote grazers (vroeg reactief afschotprotocol, dierenarts)
3. Optimaliseren welzijn grote grazers (beschutting, keuzemogelijkheden t.a.v. gedrag bieden)
4. Draagvlak vergroten bij het publiek voor (het beheer van) het gebied (o.a. door middel van communicatie)



Achtergrond beheer

Population numbers on May 1



Copyrighted Material

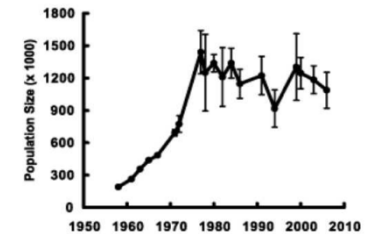
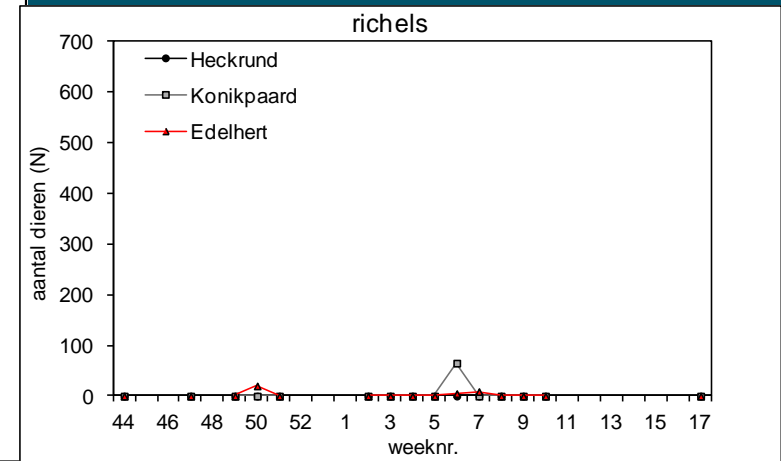
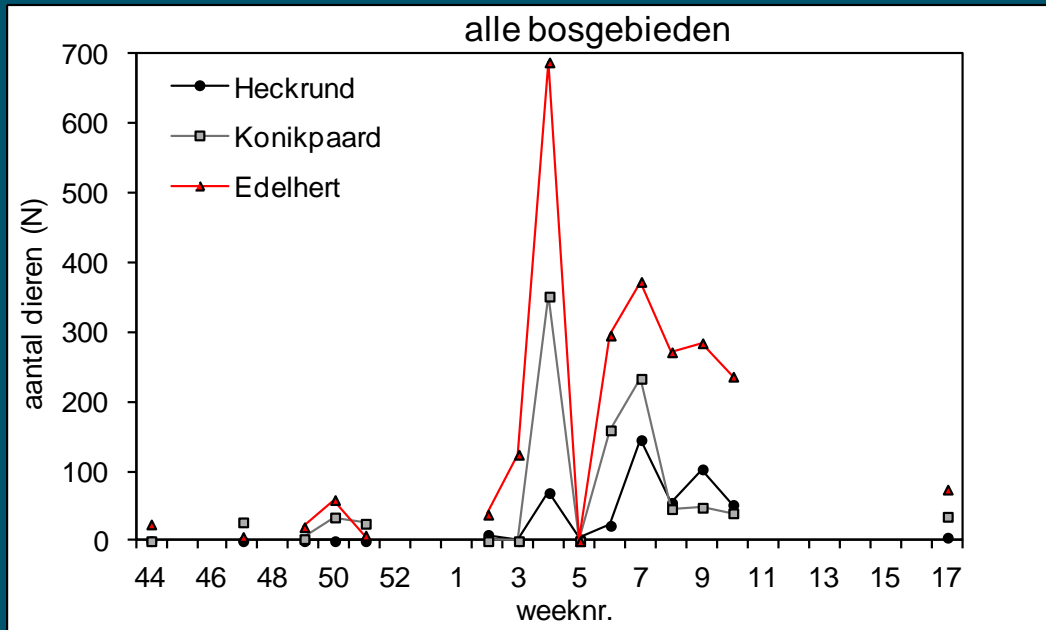
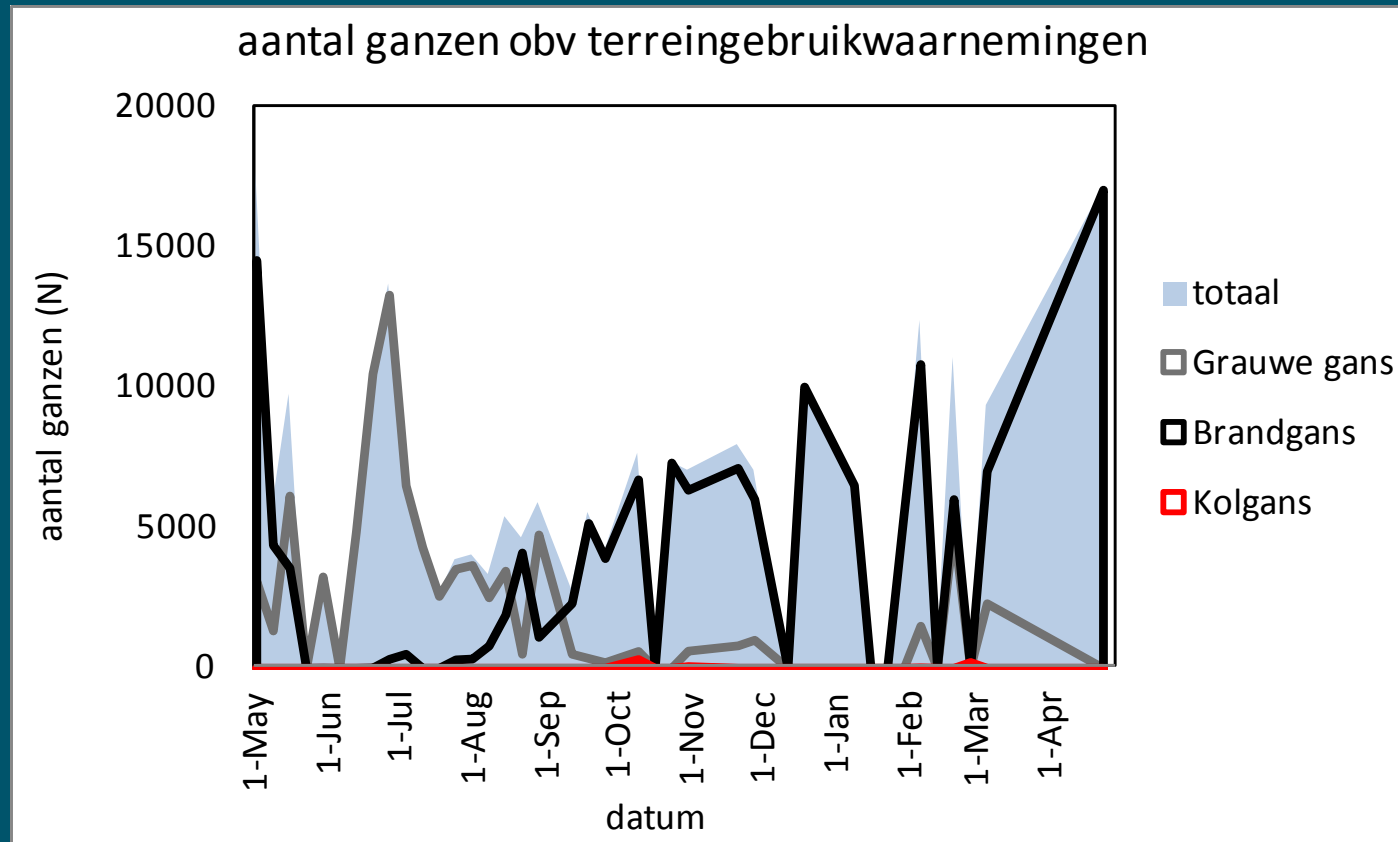


Fig. 2.13 Wildebeest population changes since 1961. Data from Mduma, Sinclair, and Hilborn 1999, and S. Mduma and G. Hopcraft, unpublished (see appendix).

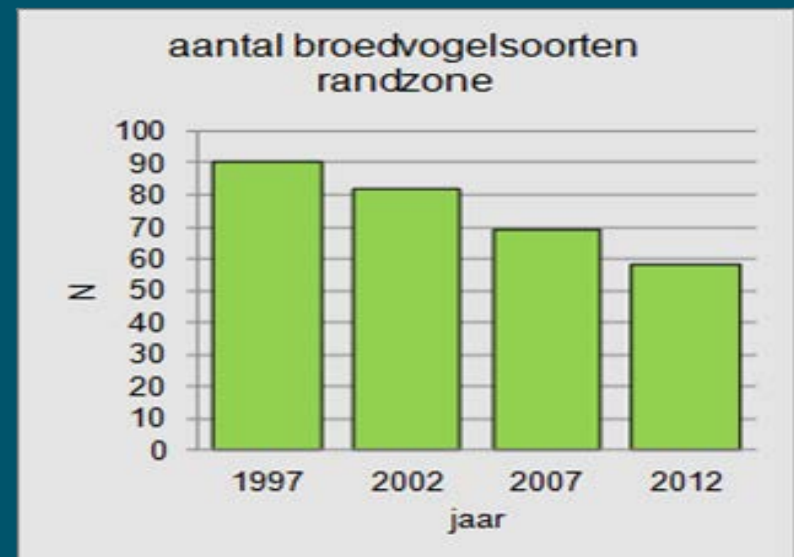
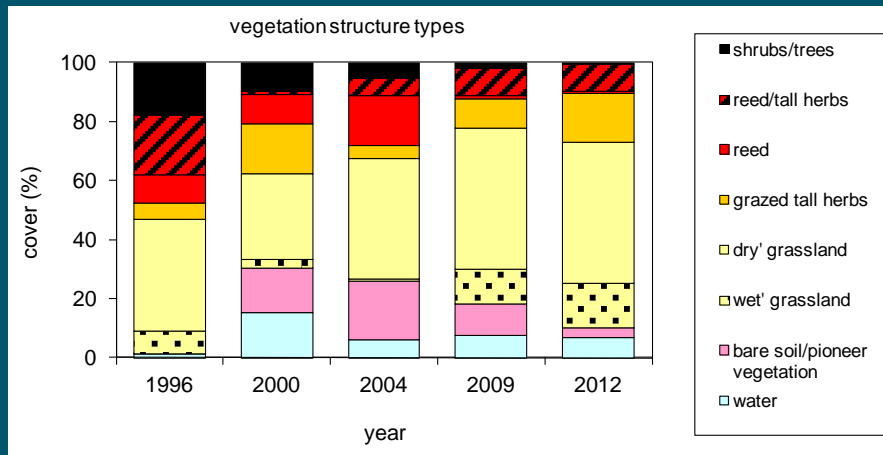
Achtergrond beheer

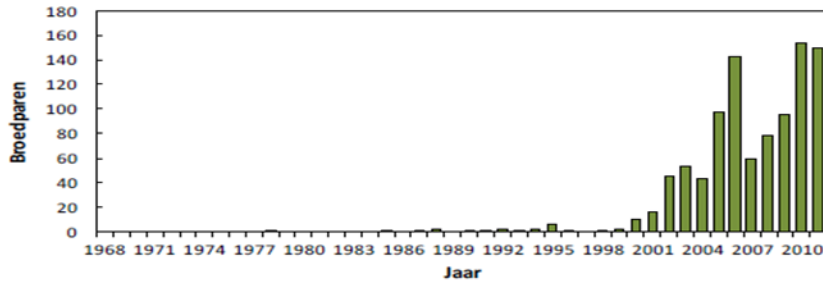


Biodiversiteit/biomassaliteit

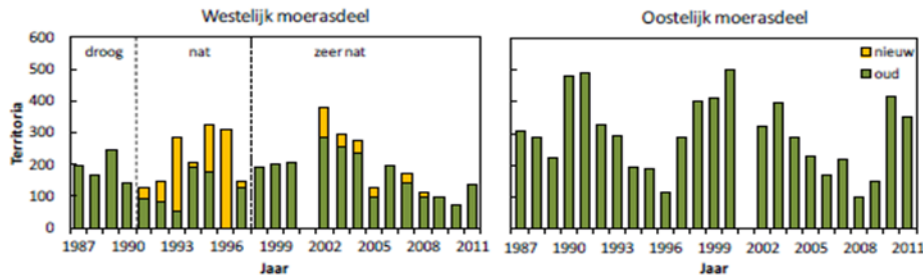


Biodiversiteit/biomassaliteit

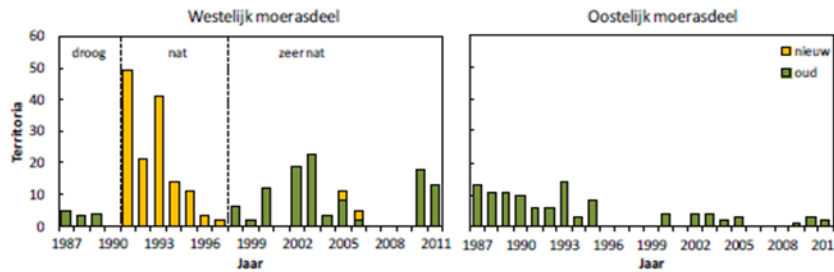




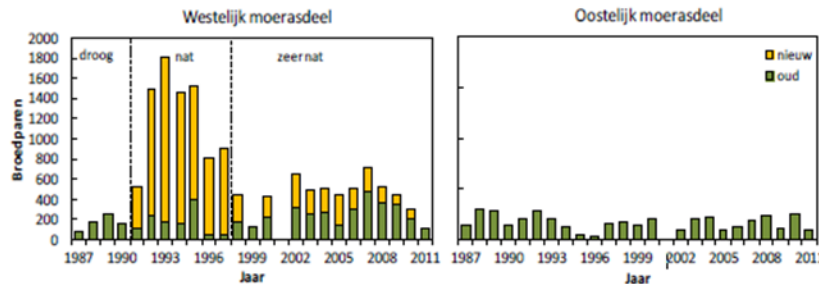
Grote zilverreiger



snor



porseleinhoen



baardman



Toekomstagenda

1. Natuur van de toekomst
2. Mens en maatschappij (incl. governance)
3. Toeristisch recreatieve impuls
4. Kennis agenda

